

CUBELLES

Temple parroquial de Santa Maria

Plaça Santa Maria, 1

08880 Cubelles

Arxiprestat : Garraf

Bisbat de Sant Feliu de Llobregat

Lloc: Municipi de la comarca del Garraf que limita a l'Est amb Vilanova i la Geltrú, a l'Oest amb el municipi de Cunit (Baix Penedès), al Nord amb terres de Castellet i la Gornal i al Sud amb la mar mediterrània. La costa és una zona de platja sorrenca i plana, més accidentada quan s'acosta als darrers contraforts de la Serralada Litoral.

Datació: Parròquia existent des del segle XIII¹, tot i que devia ser anterior² per la presència del castell preexistent³. L'església actual és obra barroca d'entre 1697 i 1735⁴.

Estil arquitectònic: Barroc

Descripció: Edifici de planta rectangular amb tres naus separades per arcs i reforçades exteriorment per contraforts. La coberta, a dos vessants, és de teula. La façana, arrebossada i pintada imitant un encoixinat pla té, enmig del parament, una finestra circular i queda rematada per un frontó triangular. El portal, amb llinda, es troba emmarcat per uns brancals de pedra i presenta un acabament en frontó trencat amb volutes. El campanar del 1765 s'aixeca sobre la nau esquerra. És de planta quadrada i té tres cossos vuitavats, el superior més petit i amb corredor protegit per una balustrada. Els pisos de la torre estan separats per una cornisa motllurada. La cantonera està feta de pedra natural. Presenta obertures de mig punt on hi ha les campanes⁵. L'església actual fou començada a construir el 1697, en substitució d'una d'anterior de menor capacitat, però no fou acabada fins al 1737, ja que durant la guerra de Successió s'interromperen les obres.

Altar major de l'església de Santa Maria, 1920, abans de ser destruït.

El 1939 s'habilità com a parròquia la sala gran de la rectoria, mentre es reconstruïa l'edifici de l'església, la nau de la qual no s'acabà de cobrir fins el 1955⁶. Durant la guerra del 1936, el temple va ser cremat i s'esfondrà la volta. Posteriorment es va reconstruir i l'any 1955 la restauració ja estava enllestida.

¹ Any 999, octubre 17. 3 de Robert, rei. Venda de terres situades al Comtat de Barcelona, terme del Castell de Olèrdula, al lloch que diuen Marítima i a Rocha Crespa i a Cubelles, feta per Ramon, per la gràcia de Déu, comte, i sa esposa Ermesinda, comtesa, a Gondeballi, per preu de un mul òptim de 5 unes, les quals eren da Ramon, comte, son pare. Confronta a llevant ab lo torrent que va a Vila Episcopal (la Bisbal del Panadés), i va a Matabona, a migjorn ab la sorra de la mar, a ponent ab la Spelunda qu'és a Calafell (Calaphel) i a tramuntana ab lo Bargallone que baixa fins a Esderroca presbíteros. Arx. Cat. Lib. IV Antiq. f. 64, d. 173.

² Any 1122, maig 22,14 de Lluís. Ramon Llopart clergue llegà un canalobre gran, dos de petits i sos llibres a Sta. Maria de Cubeles. Arx. Cat. Lib. I Antiq. n. 156.

³ Any 1290, gener 14. Testament de Bernat de Castellbisbal. Llegà 15 sous a l'església de Sta. Maria de Cubellas i son clergue. A cada Altar de dita església 10 sous. A cada capella de la parròquia 5 sous. Arx. Cat. Test. Piae Elem. Armari 3, n. 248.

⁴ ADB, Parròquies, Arxius, 5, p. 351-399

⁵ Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Direcció General del Patrimoni Artístic i Arquitectònic. Dins : <https://extranet.cultura.gencat.cat/EGIPCI> [Consultada 19-03-14]

⁶ Gran Enciclopèdia Catalana. Dins : <http://www.enciclopedia.cat/> [Consultada 19-03-14]

Història: Els orígens històrics del terme se centren en l'antic castell de Cubelles, documentat el 1041 en el testament de Gombau de Besora, que n'era el senyor i que segurament l'havia edificat o reconstruït. Tanmateix el domini superior del castell pertanyia al comte de Barcelona. El terme i el castell de Cubelles foren reincorporats a la corona per Jaume I el 1251, monarca que també atorgà una carta de franqueses al lloc de Vilanova de Cubelles, situat a l'extrem oriental del terme d'aquest castell, molt a prop del de la Geltrú, que pertanyia al bisbe. El castell de Cubelles fou alienat posteriorment per Alfons II i venut a Gispert de Castellet el 1228. Tot i que l'any 1318 Jaume II declarà Cubelles i Vilanova unides inseparablement a la corona, el castell de Cubelles fou un altre cop alienat i posteriorment recuperat per la corona el 1387, tot i que la vídua de Joan I, Violant, mantingué un plet (1414-18) amb la universitat del lloc, plet que es resolgué a favor d'aquesta. Al segle XVII el castell de Cubelles pertanyia als Llupià, marquesos d'Alfarràs, i passà als seus successors. Es desconeix l'origen de la parròquia de Santa Maria de Cubelles. És esmentada el 1154 en el breu d'Anastasi IV. El fet que anteriorment s'esmentin els preveres Arsolius i Auriolus, el 973, ens indica que probablement l'església ja existia. En el testament de Ramon de Guàrdia⁷, del 1205, es fan unes deixes a Santa Maria de Collebas i a Sant Pere de Cubellis. Arnau de Buc, documentat el 1251, és el primer rector conegut de la parròquia. El 1363 fou segregat del terme de la parròquia de Cubelles el de la nova parròquia de Sant Antoni de Vilanova de Cubelles. No es conserva cap vestigi del temple del segle XIII. Hom sap que el 1590 s'hi construí la capella i l'altar de la Mare de Déu del Roser, però, tot i així, l'església resultava petita i a la fi del segle XVII es començà l'obra d'un nou edifici parroquial⁸.

Visites pastorals Santa Maria de Cubelles

1303, agost, 1 (dijous). El bisbe Ponç de Gualba visità Cubelles⁹.

1305, març, 18 (dijous). El bisbe Ponç de Gualba visità Santa Maria de Cubelles. Hi ha una referència a l'altar de Sant Jacint ubicat en l'església de Cubelles. També hi ha referències al castell d'aquesta localitat i al priorat de sant Pere de Cubelles¹⁰.

1306, desembre, 15 (dijous). El bisbe Ponç de Gualba estava de retorn de Tarragona on havia anat a ordenar el nou bisbe de Vic Berenguer de Guàrdia. Aprofita per visitar Sitges i Cubelles¹¹. En el text de la visita a Cubelles hi ha referències a Sant Antoni de Vilanova (i a la Geltrú) que va dependre durant segles de Cubelles.

1310, gener, 14 (dimecres). El bisbe Ponç de Gualba visità Santa Maria de Cubelles¹².

1313, març, 22 (dijous). Hug de Cardona ardiaca i vicari general del bisbe Ponç de Gualba (exiliat a Mallorca) visità Santa Maria de Cubelles¹³.

1326, abril, 5 (dissabte). El bisbe Ponç de Gualba visità Cubelles. Els feligresos es queixen que els regents de Cubelles posen més atenció a Vilanova que no pas a Cubelles. Allà hi celebren misses,

⁷ Gran Enciclopèdia Catalana. Dins : <http://www.enciclopedia.cat/> [Consultada 19-03-14]

⁸ ADB, Campillo, *Speculum Titulorum Ecclesiarum*, 1795, vol. IV, p. 304

⁹ ADB V. P. 1-1, fol. 33 v; M- N 10.

¹⁰ ADB V. P. 1-2, fols. 32v- 33; M- N 18.

¹¹ ADB, V. P. 1-2, fol. 62- 62v; M- N 24.

¹² ADB, V. P. 1-2, fols. 101 v- 102; M- N 32.

¹³ ADB, V. P. 2, fol. 5v; M- N 42.

mentre que a Cubelles sols compleixen les estrictes obligacions. Hi ha també una referència a la capella de Sant Jaume¹⁴.

[...]

El 15 de juny de l'any 2004 una butlla del papa Joan Pau II decretava, sobre el territori de l'antic arquebisbat de Barcelona, la creació de tres noves diòcesis: Barcelona, Sant Feliu de Llobregat i Terrassa. La nova diòcesi de Sant Feliu de Llobregat està formada per nou arxiprestats i dues vicaries: Vicaria del Llobregat que agrupa els arxiprestats de Bruguers, Montserrat, Sant Boi de Llobregat, Sant Feliu de Llobregat i Sant Vicenç dels Horts, i la Vicaria del Penedès – Anoia – Garraf amb els arxiprestats d'Anoia, Garraf, Piera-Capellades i Vilafranca del Penedès. El bisbe titular de la diòcesi de Sant Feliu de Llobregat és monsenyor Agustí Cortés Soriano que va iniciar el seu ministeri episcopal el 12 de setembre de 2004.

La primera visita pastoral del bisbe Agustí a la parròquia de Santa Maria de Cubelles va ser el diumenge 18 de novembre del 2007.

Beneficis de Santa Maria de Cubelles

Benefici de la Mare de Déu de Cubelles, fundat per Guillem Valent, citat a la Visita de 1414¹⁵.

Benefici de Sant Jaume, fundat per Arnau Buch, citat a la Collationum de 1308¹⁶.

Benefici de Sant Vicenç, fundat per Proceres dicte Parochie, citat a la Collatio de 1327¹⁷.

Benefici de Santa Caterina, fundat per Berenguer de Montoliu, citat a la Collatio de 1311¹⁸.

Rectorologi

1213	Ramon, clergue
1263 - 1271	Arnau de Buch
1289 - 1299	Arnau Vilardell
1299 - 1304	Guillem Umbau
1304 - 1316	Berenguer Ferrer
1316 - 1325	Ramon de Argilaguers
1325 - 1334	Pere Rovira
1334 - 1348	Pere Venguin
1348 - 1353	Berenguer Rubí
1353 - 1380	Francesc de Olivera
1380 - 1381	Nicolau Canyelles

¹⁴ ADB, V. P. 3, fol. 72; M- N 63.

¹⁵ ADB, Campillo (Sp. III) *Speculum Titulorum Ecclesiastorum*, 1795, vol. IV, p. 542

¹⁶ ADB, Campillo (Sp. III) *Speculum Titulorum Ecclesiastorum*, 1795, vol. IV, p. 543

¹⁷ ADB, Campillo (Sp. III) *Speculum Titulorum Ecclesiastorum*, 1795, vol. IV, p. 544

¹⁸ ADB, Campillo (Sp. III) *Speculum Titulorum Ecclesiastorum*, 1795, vol. IV, p. 545

1381 - 1382	Guillem de Font
1382 - 1386	Berenguer Dolcet
1386 - 1387	Berenguer Barata
1387 - 1392	Francesc Sala
1392 - 1400	Pere Condomines
1400 - 1402	Francesc Vila
1402 - 1410	Pere Borràs
1410 - 1420	Salvador Llobet
1420 - 1421	Pere Oliver
1421 - 1422	Salvador Fajadell
1422 - 1437	Antoni Montserrat
1437 - 1453	Antoni Garriga
1453 - 1459	Valentí Gomar
1459 - 1483	Joan Metge
1483 - 1502	Rafael Mateu
1502 - 1504	Joan Benet Sapila
1504	Pau Gassó
1504 - 1505	Joan Mascaró
1505 - 1514	Pere Regíms
1514 - 1524	Gabriel Gatell
1524 - 1532	Antoni Calvet
1532	Miquel Pintor
1539	Rafael Ubach
1539 - 1541	Andreu Mediona
1541	Jaume Cassador
1547	Joan Malofré
1547	Miquel Puigderocada
1551	Tomàs Campaner
1551 - 1553	Miquel Tora
1553	Antoni Arbós
1564	Joan Riembau
1564 - 1565	Francesc Riera
1565 - 1566	Antoni Riembau
1566	Gabriel Font
1566 - 1567	Bernat Font
1567 - 1588	Martí Balagaró
1588 - 1596	Bartomeu Roig
1596 - 1607	Mateu Gornals
1608 - 1612	Gabriel Garau
1612 - 1633	Montserrat Rovira
1633 - 1644	Celoni Viladas
1644 - 1676	Ramon Minguella
1676 - 1715	Pere Roig
1715 - 1754	Miquel Curti
1754 - 1764	Francesc Josep Boquet
1764 - 1773	Pere Morgades
1773 - 1786	Antoni Bruno
1786 - 1803	Francesc Calaf
1803 - 1819	Bonaventura Dalmases
1819 - 1846	Jaume Roig
1846 - 1848	Bonaventura Torner
1848 - 1861	Vicens Casas

1861 - ? Agustí Soler

[...]

[...] - 1996 Josep Campillo Simón
1997 – [...] Joaquim Lluís Corominas

Abreviatures

ADB Arxiu Diocesà de Barcelona
V.P. Visites pastorals

Bibliografia

Avinyó, Joan, *Papers relatius a la parròquia de Santa Maria de Cubelles (prop de Vilanova i la Geltrú, Barcelona) i termes veïns*. Una llibreta, dos mapes i quantitat de papers amb notes històriques transcrits d'antics documents i observacions de caràcter parroquial aplegats per Mn. Avinyó al començament del segle XX. Donatiu de Mn. P. M. Bordoy, vers el 1940.

Campillo (Sp. III) *Speculum Titulorum Ecclesiastorum*, 1795, vol. IV

El castell de Cubelles : textos de recerca històrica; 50è aniversari del Catàleg de la ciutat de Barcelona / [direcció: Antoni González Moreno; coordinació Raquel Lacuesta ; autors Àlvar Caixal...et.al.]. Barcelona : Diputació de Barcelona, Àrea de Cooperació, Servei del Patrimoni Arquitectònic Local, cop. 1998.

Martí i Bonet, Josep, *Speculum Novum Titulorum ecclesiae Barchinonensis*, v. III. Bisbat de Sant Feliu de Llobregat.

Parròquies i Arxius, v. 5

Recursos electrònics

Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Direcció General del Patrimoni Artístic i Arquitectònic. Dins : <https://extranet.cultura.gencat.cat/EGIPCI>

Gran Enciclopèdia Catalana. Dins : <http://www.enciclopedia.cat/>

